

[Hartvig Frisch.]

i Rigsdagen, kan man ikke undgaa at lægge Mærke til, hvor mange Minder der findes i denne Bygning fra den Tid, da vor Grundlov oprindeligt blev givet, og ogsaa fra de Lejligheder, hvor den er blevet ændret. Der er 2 berømte Billeder, der knytter sig dels til Grundlovens Givelse og dels til en af dens Ændringer. Jeg tænker paa Billedet ude i Vandrehallen af Constantin Hansen, som fremstiller den grundlovgivende Rigsforsamling, og hvor man ser dem, vi kalder „Grundlovens Fædre“, og saa paa det Billede i Samtaleværelset af Herman Vedel, hvor man ser det Fællesudvalg af Landsting og Folketing, der i 1915 bragte den Grundlovskamp til Afslutning, som førte til Forfatningen af 1915. Men imellem disse to Tidspunkter, 1915 og 1849, ligger jo en anden Ændring, Ændringen af 1866. Der findes intet Billede af de Mænd, der gennemførte denne Ændring; der er ikke hængt noget synligt Minde op her i Rigsdagens Hus, der forherliger denne Begivenhed, og det er velforstaaeligt. Den Ændring, der gennemførtes ved det, der kaldes den reviderede Grundlov af 1866, paaførte vort Land en langvarig og bitter Forfatningskamp, som kom til at berøve et helt Slægtled af Demokratiets Mænd de normale Arbejdsvilkaar, som vor Forfatning skulde have givet dem. Det staaer bittert i det danske Folks Minde, at denne Ændring i 1866 blev gennemtruffet, og at det danske Folk ved den Lejlighed mistede Junigrundloven. Det kan ikke nægtes, at Junigrundloven, som blev underskrevet 5. Juni 1849, for Befolkningen altid har staaet som et festligt Minde for den danske Nation.

Jeg finder i „Det danske Folks Historie“ i et Afsnit, som er skrevet af Historikeren Poul Engelstoft, en Bemærkning, som jeg med den højtærede Formands Tilladelse gerne vil citere; han siger dér:

„Junigrundloven — af senere Slægtled, som har oplevet tungere og trangere Forfatningskampe, høres dens Navn som i et Sus af Bøgegrene og smældende Faner en høj Sommerdag.“

Det er rigtigt, synes jeg, hvad Engelstoft her siger, denne Stemning, som vi alle kender fra Grundlovsfesterne, af Bøgegrene, denne høje Feststemning, der var, da vort

Folk gav sig sin første Grundlov. Gennem de mange bitre Aar, der fulgte efter 1866, førte Venstre en langvarig Kamp for Demokratiet i vort Land, og vi skylder de Mænd al Ære og Agtelse, der dengang et Liv igennem kæmpede imod Overgrebet fra den daværende Regering og det Misbrug, der skete selv af den reviderede Grundlov af 1866. Vi bør derfor her nævne, at det var Vestres Mænd under Det forenede Venstre, der i Programmet af 1872 rejste det Krav som første Punkt: Junigrundloven i dens fulde Omfang er Folkets moralske Ret.

Fra socialdemokratisk Side har vi altid stillet os bag den Betragtning, at denne Grundlov er det danske Folks moralske Ret; men vi har yderligere ment, at ogsaa andre Krav kunde gøres gældende. Bag det Slægtled af Venstrebonder, som førte Kampen i Provisorietiden, laa et ældre Slægtled: Bondevennerne. Og det er interessant, naar man læser de første Drøftelser om vor Forfatning i den grundlovgivende Forsamling, at se, at dér møder det Parti, Bondevennerne, der repræsenterede den danske Bondestand, frem med et særligt Forslag, et Forslag, der ikke blev vedtaget, men som alligevel er af stor Interesse for os at se i den Situation, vi nu er i. Vi har et andet Billede her i dette Hus — det hænger inde i vort Læseværelse —, hvor man ser to skarptskaarne Profiler, de to af Bondevennernes Mænd, der vandt det største Navn, Balthasar Christensen og I. A. Hansen. Disse Mænd var dengang Sjælen i Arbejdet for de Krav, som den danske Bondestand stillede til vor Forfatning, og jeg vil gerne her fra de Referater, man har fra den grundlovgivende Forsamlings Forhandlinger, atter med den højtærede Formands Tilladelse citere en enkelt Betragtning, som det første Mindretal i den Grundlovskommission, der dengang blev nedsat, under Ordførerskab af Balthasar Christensen fremførte. Bondevennerne gjorde dengang gældende:

„Undertegnede“ — det er Christensen, Gleeurup og Jacobsen — „kan ikke overbevise os om, at Folkerepresentationens Adskillelse i tvende Kamre eller Ting er enten i sig selv naturlig eller vor vore Forhold hensigtsmæssig. Med Hensyn til vort Fædrelands indre og ydre Stilling maa vi formene, at en jævn og ligelig, men ogsaa